

Knjige.

Dr. Ciril Potočnik: »Dobri pastir« II. Črez vse požrtvovalna založnica »Prodajalna KTD Ničman v Ljubljani je pravkar izdala drugi del dr. Potočnikovega »Dobrega pastirja«. — Vse vrline prvega zvezka, jasna, preprosta, a topla razlaga Gospodovega življenja in delovanja dajejo pečat tudi drugemu zvezku. Zdi se mi, da so meditacije tega zvezka celo globlje in toplejše. Duhovniki vsekakor »Dobrega pastirja« ne bomo mogli pogrešati. Drugi zvezek je skoraj za dve polji obširnejši, cena ista kakor prvemu zvezku, broš. 40, vez 50 D, 2.50 Din poština.

Verstvo in nedostatek verstva v narodih.

Prilobil A. K.

(Dalje.)

II. Grki.

Grki so bili najbolj izobražen narod starega veka in eden najbolj izobraženih narodov na zemlji sploh. Grki so ljubili umetnost. Njihovi kipi in njihove slike so in ostanejo večno lepe; po idejah jih prekašajo krščanska dela, po zunanji obliki so prve in ostanejo vzor za vse čase. Pri Grkih je vse javno in zasebno življenje prešinjala vera v bogove. Toda čimbolj so se seznanjevali z drugimi narodi, tem bolj plitva je bila njihova vera. Nazadnje je bila vera samo zunanji okrasek, sicer pa je vladala nevera, poltenost in polzka razuzdanost.

Grki so bili posebno v prvih časih zelo pobožni. Atene, njihovo glavno mesto, so bile najbolj pobožno mesto starega veka. Modrijana Anaksagora, ki je tajil bogove, so radi tega pregnali iz mesta. V današnjih mestih se kaj takega ne zgodi. Grki so veliko molili; molili so zjutraj in zvečer, pred jedjo in po jedi. Pesnik Ksenofanes piše: »Najprej se spodobi omikanim možem, da pri jedi boga časte in molijo, da nam da moč to storiti, kar je prav, ker to je naša prva dolžnost.« Moleč je sejal kmet svoje seme v zemljo in moleč je daroval bogovom prvine svojih pridelkov. Molili so tudi ob času stisk in težav, ob času nesreč in vremenskih nezdod. Tako so molili Atenci ob času suše: »Dežuj, dežuj, ljubi Zevs, na atenska polja!« Jednako so grški pesniki in modrijani v prvih časih bili zelo verni in pobožni.

Z molitvijo so bile združene daritve. Pesnik Hezion piše: »Daruj s čistim in nedolžnim srce, kedar napoči in zato ne dan in, kadar prideš s pota, daruj bogovom daritve.« Darovali so ob raznih prilikah. Darovali so sedmi dan po rojstvu otroka, pri poroki, ob smrtnih slučajih v pomirjenje duše, darovali so ob času setve in ob času, ko so se setve začele razvijati. Darovali so pred vsem prvine svojih pridelkov, n. pr.: grozdje, prve klasove, prvo sadje itd.

In kakor so molili in darovali v zasebnem, tako so delali tudi v javnem življenju. Predno je v Atenah začela svoje zborovanje narodna skupščina,

so darovali bogovom prašička, in, predno so začeli razpravljati, so molili posebne molitve. Vselej so darovali bogovom, predno so šli v boj, predno so prestopili državno mejo, predno so sklenili premirje ali mir. Držanje telese pri molitvi k različnim bogovom je bilo različno. Če so molili nadzemske bogove, so imeli roke razprostrate proti nebu, k podzemskim proti zemlji in k morskim bogovom proti morju. Na podobah in kipih so bogovom poljubovali usta, kolena, roke in noge.

Kakor molitve, tako so bile tudi daritve različne. Zevsu, svojemu najvišjemu bogu, so darovali vole in ovne, boginji Ateni mlade telice, drugim bogovom koze, srne, svinje, peteline in druge ptice. Pri daritvah nadzemskim bogovom so darovali po dnevi, oblečeni v bela oblačila z vencem na glavi in z rožami v rokah, pri daritvah podzemskim bogovom so darovali ob solnčnem zahodu v črni obleki. Darovali so z največjo slovesnostjo: Lep deček je ulil darujočim vode na roko v znak čistosti, s katero se morajo bližati bogovom. Daritvena žival je morala biti brez napake. Lovor in oljkova vejica, znak čistosti in miru, so pomočili v sveto vodo in so ž njo pomočili navzoče. Nato je nastala sveta tihoča in poseben klicar je zaklical: »Kdo je navzoč?« In navzoči so odgovorili: »Mnogo pobožnih.« Potem se je začela molitev. Po molitvi je duhovnik pil iz kupice vina in tudi navzoči so pili, ostanek vina je zli med roge daritvene živali. Živali so odstrigli dlako na čelu in so jo vrgli v ogenj. Na ogenj so položili kadilo in zaigrala je godba. Med petjem in plesom so zaklali žival; kri so ujeli v posodi in so ž njo poškropili okrog altara in navzoče, da so se jim odpustili grehi. Noge, glavo, drobovino in mastne dele živali so sežgali, drugo so povžili darujoči; pri jedi so peli svete pesmi. Tako so darovali bogovom paganski Grki.

Pomenljivo je, da so Grki v prvotnih časih visoko spoštovali čistost. — Navzika, hčerka kralja Alkina, graja deklice, katere proti volji starišev pred poroko zahajajo v družbo moških oseb. Pred poroko so vedno darovali bogovom. Razmerje med možem in ženo je bilo spoštljivo. Grki so imeli le po eno ženo. Pesnik Evripides piše: »Grki imajo navado imeti le po eno ženo. In v Odiseji čitamo: »Nič ni boljšega in nič bolj izvrstnega, kakor če mož in žena enega srca gospodujeta v hiši sovražnikom v jezo in prijateljem v veselje.« Grkinje, zlasti Spartanke, so slovele radi svoje zvestobe. Zato je prešestvo bilo pri njih strašno hudodelstvo. Ko je nek tujec vprašal Spartanca Gerada, kaka kazen zadene pri njih prešestnike, je odgovoril: »O tujec, pri nas ni prešestnikov.«

Vzgoja mladine ni bila stroga, samo Spartaneci so delali izjemo. Postavodajalec Likurg je hotel mladeničem zasaditi v srce čut nraavnosti, zato je dooločil, da morajo hoditi po cestah molče, z rokami pod plaščem in ne se krog ozirati, marveč pred se gledati. Tudi vzgoja ženske mladine je bila pri Spar

tancih stroga. Zato ne najdemo tukaj tiste razposajenosti in nerodnosti kot v drugih grških krajih.

Toda ne le domači, marveč tudi Grki, ki so se izselili v tuje dežele, so bili zelo verni. Junak Gelon, ki je pri Himeri na Siciliji premagal Kartaginca, je zajel tudi njihov vojni tabor, v katerem je našel čudne dragocenosti. Najlepše reči bojnega plena je daroval templom v Himeri in v Sirakuzah. A tudi več novih templov je dal postaviti; celo na Etni je nameraval postaviti tempel boginji Demetri, a tega ni izvršil, ker je smrt preprečila njegove namene.

Ne da se tajiti, da so Grki res dolgo časa bili zelo verni ljudje. Njihove predstave na odrih so bila pravzaprav verska dejanja, ker je temeljna misel njihovih iger bila razodetje božjega delovanja. Tudi slikarstvo in kiparstvo je bilo v službi vere. Preročišča so bila središče verskega življenja. Toda polagoma je postalo versko življenje mlačno in izginile so stare lepe navade. — Ljudstvo se je udajalo nasladnosti in mehkužnosti.

Rimljani in drugi narodi so se sicer naučili od Grkov omike in olike, toda obenem so se navzeli od njih tudi nevere in polzke nemoralnosti. Atene so sicer še ostale visoka šola omike in mo drosti za tedanji svet, a Grki so v kljub temu moralno in duševno oslabiljeni postali nezmožni za vsak odpor in so postali hlapiči drugih narodov.

Ko se je začelo širiti krščanstvo, je sv. apostol Pavel ustanovil cvetoče verske občine v Atenah, v Korintu, v Filipih in v Solunu. In ljudstvo je gotovo tudi v drugih krajih z veseljem sprejelo krščansko vero. Tudi izobraženci niso več dosti verovali v stare bogove, a zelo trdno so se držali svoje grške filozofije, tako da se je paganska akademija v Atenah zatvorila šele l. 529 po Kr. r.

Kakor je bila paganska vera popolnoma združena z državno oblastjo, tako je na Grškem tudi krščanska vera prišla preveč pod državno oblast. Cesarji v Carigradu so se vedno utikali v verske in cerkvene zadeve, škofe in patriarhe so odstavljali in postavljali proti volji sv. Očeta v Rimu. Med temi so bili tudi nevredni ljudje, ki so stvar pritirali tako daleč, da so se naravnost uprli papeževi oblasti. In tako so se ločili od zahodno-katoliške Cerkve ter so ustanovili vzhodno-pravoslavno cerkev. Iz Carigrada so sprejeli sv. vero Rusi, Bolgari in Srbi, zato so ti trije slovanski narodi še dandanes pravoslavni. Bog daj, da bi prizadevanje za združenje obeh cerkva, ki se je porodilo v novejšem času, imelo svoje uspehe in da bi zopet postal en hlev in en pastir! Podpirajmo to delo s pobožno in vztrajno molitvijo!

A tako! A: »Dozdaj si bil zmiraj za vojsko, sedaj si pa naenkrat za mir! Kako to?« — **B:** »Pst, moja sneha je prišla na obisk in ostane pri nas do konca vojske.«